

UNIVERSITY OF
SISTAN AND BALUCHESTAN

دانشگاه سیستان و بلوچستان

گزارش میزگرد آموزشی خلاق و اثربخش

حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه

شنبه ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۱

آموزش خلاق و اثربخش

«به نام دانای توانا»

میزگرد
آموزش خلاق و اثر بخش
راهکارها و تجارب دانشگاه سیستان و بلوچستان

با حضور دانشکده های دانشگاه سیستان و بلوچستان

تاریخ: شنبه ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۱ - ساعت ۱۰ تا ۱۲
مکان: تالار امام رضا (ع) دانشگاه سیستان و بلوچستان

شیوه های یادگیری اثر بخش و خلاق
در رشته های علوم انسانی

- ۱. از آموزش خلاق در کلاس های درسی تا راهبردها و تجارب
- ۲. اثربخش حقوق و اثر بخش خلاق و
- ۳. ۵ گام مهم در آموزش خلاق و اثر بخش حقوق
- ۴. خلاقیت های مورد نیاز یک دانشجوی مهندسی برق و کامپیوتر
- ۵. بایسته های یک آموزش خلاقانه
- ۶. اثربخشی آموزش مهندسی معدن با اجرای بازی سازی و مسابقات
- ۷. تبیین روش های آموزش خلاق و اثر بخش در علوم پایه
- ۸. ذهنیت فلسفی و آموزش خلاق و اثر بخش
- ۹. ریاضیات و ایجاد تفکر خلاقانه در دانشجویان

تارنمای ارتباطی برای شرکت کنندگان از وزارت عتف و دانشگاه های سراسر کشور:
<http://online.usb.ac.ir/meet/>

گزارش میزگرد آموزش خلاق و اثربخش در دانشگاه سیستان و بلوچستان

به همت حوزه معاونت آموزشی دانشگاه سیستان و بلوچستان و در راستای تحقق شعار سال، تولید، دانش بنیان و اشتغال آفرین، در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی، میزگردی با مشارکت بیش از یکصد نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان به صورت حضوری و جمع زیادی از دانشگاهیان سراسر کشور بر بستر آنلاین، در مورخ ۱۰ اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، در تالار امام رضا (ع) دانشگاه سیستان و بلوچستان برگزار شد. محورهای مهم سخنرانی در این میزگرد آموزش خلاق و اثربخش در دانشگاه ها بود. اهم مطالب ارائه شده در این میزگرد، به شرح زیر است.

دکتر غلامرضا رضائی، رئیس دانشگاه سیستان و بلوچستان

رئیس دانشگاه در این جلسه ضمن گرامیداشت سال تولید، دانش بنیان و اشتغال آفرین و هفته معلم، به ظرفیت سازی و توسعه زیست بوم نوآوری دانشگاه و ایجاد ناحیه نوآوری در دانشگاه سیستان و بلوچستان و نقش آفرینی دانشگاه سیستان و بلوچستان در حل مسائل سازمان ها و جامعه به روش های نوآورانه پرداختند و حمایت دانشگاه را از تلاش های حوزه معاونت آموزشی و اعضای هیئت علمی دانشگاه برای پیشبرد برنامه های آموزش خلاق و اثربخش در دانشگاه اعلام داشتند.

دکتر فرهاد شهرکی، معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان

معاون آموزش و تحصیلات تکمیلی دانشگاه به مأموریت تعریف شده در حوزه آموزشی دانشگاه سیستان و بلوچستان در سال ۱۴۰۱ تحت عنوان "آموزش خلاق و اثربخش در دانشگاه سیستان و بلوچستان" و ارتباط آن با شعار سال، تولید، دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین پرداختند و آمادگی حوزه معاونت آموزشی دانشگاه را برای فراهم نمودن شرایط و بسترهای لازم برای تعالی و سرآمدی آموزش با استفاده از روش‌های خلاقانه و اثربخش اعلام داشتند. ایشان در ادامه اظهار داشتند که تلاش خواهد شد، برنامه‌های عملیاتی برای پیشبرد آموزش خلاق و اثربخش در سطح دانشکده‌ها و دانشگاه با همکاری اعضای هیئت‌علمی تدوین گردد و این الگو به‌عنوان یک تجربه موفق به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اعلام گردد.

دکتر مهری مهرجو، دبیر میزگرد آموزش خلاق و اثربخش در دانشگاه سیستان و بلوچستان

در ادامه جلسه، دبیر این میزگرد، سرکار خانم دکتر مهرجو از دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر به ارائه گزارشی از اقدامات انجام شده در کارگروه اشتغال‌پذیری و بازنگری برنامه درسی پرداختند و آموزش خلاق و اثربخش را لازمه تقویت توان اشتغال‌پذیری و تقویت جنبه عملی دروس اعلام نمودند.

در ادامه جلسه هر یک از سخنرانان این میزگرد به ارائه دیدگاه‌ها و نظریات و تجربیات خود و همکاران دانشکده‌شان در حوزه راهکارهای آموزش خلاق و اثربخش در دانشگاه‌ها پرداختند که خلاصه نظریات و دیدگاه‌های آنها در ذیل خلاصه شده است:

"بایسته‌های آموزش خلاق"، دکتر صمد فتوحی، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

آموزش خلاقانه همان فرایند تسهیل یادگیری، کسب دانش، مهارت، ارزش، اخلاق، اعتقادات و عادت‌ها است. روش‌های آموزش شامل تدریس، آموزش عملی، داستان‌گویی، بحث و پژوهش هدایت شده است. بایسته‌های آموزش خلاقانه اساتید در دانشگاه‌ها عبارت‌اند از:

- ۱- کفایت شناختی: شناخت اخلاقی، هوشی، جسمانی، عاطفی و شناخت سایر ساحت‌های مادی، خانوادگی، فرهنگی و اجتماعی دانشجویان،
- ۲- کفایت علمی: جذب برترین‌های علمی در بدنه آموزش عالی، ایجاد فرصت‌های مطالعاتی جهت ارتقای علمی، شرکت در همایش‌های علمی و مسئولیت‌پذیری در رشته تخصصی،
- ۳- محتوای آموزشی خلاق: بروز بودن و کاربردی بودن بسته‌های آموزشی، جذابیت محتوای آموزشی، چندبعدی بودن محتوای آموزشی،
- ۴- کفایت مالی: تأمین منابع مالی لازم برای آموزش‌دهندگان و توجه به تأمین منابع مالی فراگیران،
- ۵- فناوری‌های آموزشی: استفاده از مزایای روش‌های نوین ارتباط جمعی و استفاده از نرم‌افزارهای مرتبط،
- ۶- کفایت عاطفی: توجه به جنبه‌های عاطفی و احساسی و روابط اجتماعی و وجود مؤلفه‌های مهربانی و عطف، امید، گشاده‌رویی و ایثار در مناسبات اجتماعی،
- ۷- شرایط محیطی: یادگیری تحت‌تأثیر محیط‌های فیزیکی، اقتصادی، محیط اجتماعی و محیط سیاسی.

"نقش دانش‌آموختگان خلاق مهندسی در توسعه پایدار"، دکتر عبدالرضا صمیمی، دانشکده مهندسی شهید نیکبخت

بسیاری از پدیده‌های خلاق از جمله محصولات جدید و فناوری‌های نوظهور برآیندی از نقش‌آفرینی دانش‌آموختگان خلاق در رشته‌های مهندسی است که امروز در صنعت آنها را شاهد هستیم. آنچه که در فضای خلاقیت در حوزه مهندسی امروز حائز اهمیت است، پیوست

توسعه پایدار ایده‌ها و کاربردهای خلاقانه محصولات و فناوری‌های سازگار با محیط‌زیست است که باید به آن پرداخته شود. در راستای توسعه آموزش‌های خلاق و اثربخش در رشته‌های مهندسی ضرورت دارد این نکات موردتوجه قرار بگیرد

۱- بازنگری سرفصل‌های دروس تخصصی و اختیاری باتوجه‌به نیازهای جدید حوزه صنعت

۲- توجه به اولویت و نیازهای صنعت کشور به توسعه فناوری‌های پایدار

۳- آموزش مهارت‌های نرم مانند مهارت‌های خلاقیت، مهارت‌های فردی و میان‌فردی ارتباطی، مهارت‌های مدیریت پروژه و مهارت‌های تحلیلی، مهارت‌های حل مسئله، مهارت‌های مدیریت منابع و مهارت‌های تفکر انتقادی

"از آموزش خلاق تا یادگیری اثربخش، راهبردها و تجارب"، دکتر حبیب‌الله سالارزهی، دانشکده مدیریت و اقتصاد

در این میزگرد ایشان با اشاره به چالش اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی و کاهش اقبال عمومی برای ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، به ضرورت بازاندیشی و تجدیدنظر در الگوهای آموزش‌های کلاسیک رایج در دانشگاه‌ها و استفاده از الگوهای یادگیری مشارکتی و تعاملی و خلاق پرداختند و تجارب دانشگاه‌های معتبر دنیا در جهان را در خصوص راه‌اندازی مرکز آموزش خلاق و تعالی حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی در امر تدریس را معرفی نمودند. استفاده از روش‌های مختلف آموزش در کلاس‌های درسی در قالب فعالیت‌های مباحثه گروهی، طوفان مغزی، پروژه‌های یادگیری گروهی، مسئله‌یابی و حل مسئله، کار در آزمایشگاه‌ها و بازدید میدانی از محیط کار و سایر روش‌های تدریس تعاملی را از راهبردهای جدید آموزش خلاق و یادگیری اثربخش در دانشگاه‌ها معرفی نمودند.

"آموزش خلاق در دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر"، دکتر محمدحسین سرگلزایی، دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر

ایشان در این میزگرد چهار رکن آموزش خلاق در کلاس‌های درسی دانشگاه‌ها را،

۱- کلاس خلاق پرور،

۲- استاد خلاق،

۳- روش‌های تدریس خلاقانه، و

۴- پرورش خلاقیت فردی معرفی نمودند.

همچنین، بر ارائه درس‌ها به روش تمرین محور و پروژه محور، مسئله‌یابی، طوفان ایده‌پردازی در کلاس درس، ارزشیابی گروهی، برای پیشبرد آموزش خلاق در کلاس‌های درسی اعضای هیئت‌علمی تاکید کرده و به دستاوردهای آموزش خلاق در کلاس‌های درسی، مانند افزایش روحیه کار تیمی، افزایش یادگیری گروهی و بهبود روابط اجتماعی، ایجاد تنوع در حوزه‌های کاری دانشجویان اشاره نمودند.

"پنج گام آموزش خلاق و اثربخش در رشته حقوق"، دکتر مصطفی اربابی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی

ایشان در این میزگرد به پیوند خلاقیت و رشته حقوق پرداختند و ۵ گام مهم برای آموزش خلاق و اثربخش برای رشته حقوق را شامل:

۱- ترمیم و بازسازی نگرش استاد و دانشجو به مفهوم آموزش و اهداف آموزش،

۲- تلفیق آموزش‌های حقوق با سایر ساحت‌های زندگی دانشجویان و گروه‌های جامعه،

۳- تکمیل دانش بیانی با تمرکز بر مواد قانونی اولویت‌دار،

۴- ترویج دانش روش کاری و شبیه‌سازی کلاس‌های حقوقی به محیط‌های قضائی و آشنایی کاربردی دانشجویان با نقش‌های قضائی و حقوقی،

۵- تبدیل تدریجی دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته حقوق‌دان به حقوق‌بان در جهت ترویج روحیه خدمت‌جهادی را حائز اهمیت دانستند.

"تبیین روش‌های آموزش خلاق و اثربخش در علوم پایه"، دکتر عبدالرضا پرتایبان، دانشکده علوم پایه

ایشان در ابتدای جلسه با اشاره به شعار سال ۲۰۲۲ میلادی تحت عنوان سال بین‌المللی علوم پایه برای توسعه پایدار، به‌ضرورت بازاندیشی در آموزش‌های کلاسیک، حذف نگاه از بالا به پایین به دانشجو و اهمیت استفاده از روش‌های نوین آموزش خلاق پرداخته و این روش‌ها را به شرح زیر معرفی نمودند:

ترویج گفتمان و مباحثه در کلاس‌های درسی، شبیه‌سازی رویدادهای فیزیکی، نگاه پیوندی آموزش‌های علوم پایه با سایر رشته‌های علوم پایه و هنر و مهندسی، طرح مشکلات موجود در صنایع و ارائه راه‌حل‌های نوآورانه، بازدیدهای میدانی از محیط‌های آزمایشگاهی و محیط‌های کارگاهی و دعوت از کارآفرینان برای حضور در برخی کلاس‌های درسی

"شیوه‌های آموزش خلاق و اثربخش در رشته‌های علوم انسانی"، خانم دکتر فریبا موسی‌پور، دانشکده ادبیات و علوم انسانی

خلاقیت در همه رشته‌های علوم انسانی می‌تواند مورد توجه ویژه باشد و در رشته‌های مختلف در حوزه علوم انسانی می‌توان با جهت‌دهی دانشجویان به ایده‌پردازی‌های خلاقانه و پرورش روحیه کارآفرینی و ریسک‌پذیری، زمینه‌های لازم را برای رشد استعدادها و کارآفرینانه دانشجویان و ایجاد انگیزه در آنها برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای خرد و تولید ثروت فراهم ساخت.

"ریاضیات و ایجاد تفکر خلاقانه در دانشجویان"، دکتر جواد جمال‌زاده، دانشکده ریاضی، آمار و علوم کامپیوتر

ریاضیات ملکه علوم و کاربردی‌ترین علم دنیا و پایه بسیاری از علوم است که خلاقیت و تفکر تحلیلی را در ماهیت خود دارد. دانش ریاضی و کاربرد ریاضی می‌تواند به افزایش خلاقیت و تقویت هوش خلاقانه منجر گردد. بازی‌سازی و معما، مدل‌سازی پدیده‌های طبیعی و زیستی می‌تواند در توسعه تفکر خلاق مؤثر باشد. همچنین تقویت قوه تخیل، پرسشگری و رویارویی با معماها و تفکر خلاقانه و استفاده از گزاره‌های منطق ریاضی می‌تواند در آموزش خلاق مؤثر و راهگشا باشد.

"آموزش خلاق و اثربخش در دانشگاه‌های دنیا، دستاوردها و مصداق‌های آن در رشته فلسفه تعلیم و تربیت، با نیم‌نگاهی بر آموزش مجازی"، دکتر ابوسعید داورپناه، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

اساتید در کلاس‌های درسی نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در تقویت یادگیری خلاقانه دانشجویان دارند و می‌توانند با جامع‌نگری، ژرف‌نگری و انعطاف‌پذیری، جریان یادگیری خلاق را در دانشگاه‌ها تسهیل کنند. همچنین ارتباط مستمر اساتید با دانشجویان، ایجاد بستر مشارکت فعال دانشجویان در کلاس‌های درسی، ایجاد اعتمادبه‌نفس در دانشجویان، یادگیری از طریق حل مسئله و ایده‌پردازی خلاقانه در کلاس‌های درسی را از روش‌های مهم آموزش خلاق و اثربخش معرفی نمودند.

«اثر بخشی آموزش مهندسی معدن با اجرای بازی سازی و مسابقات»، دکتر سمیه طبسی، دانشکده صنعت و معدن خاش

آموزش مفاهیم و روش های کاربردی مهندسی معدن با توجه به خواسته ها و نیازهای مشتریان فعال بخش معدن از اهمیت زیادی برخوردار است. ارائه آموزش های نظری و کاربردی در حوزه معدن بدون توجه به خواسته ها و نیازهای مشتریان بخش معدن کارایی لازم را نخواهد داشت و ضرورت دارد در آموزش های گروه معدن به مسئله یابی، تحلیل نیازهای واقعی آموزش های کاربردی بخش های معدن و تربیت دانشجویان تحلیل گر، خلاق و ریسک پذیر و حضور میدانی دانشجویان در بازدیدهای میدانی محیط کار معدن پرداخته شود.

«خلاقیت ایرانی، ضامن بقای تمدنی»، دکتر کامبیز مشتاق گوهری، دانشکده هنر و معماری

خلاقیت اساساً پدیده ای هنری است و بسیاری از پدیده های تمدنی خاستگاه هنری دارد. خلاقیت در عصر مدرن امروزی آن قدر مهم است که عصر کنونی بعد از دوران عصر صنعتی و عصر اطلاعات، به عصر خلاقیت و تولید اثر و محتوای خلاقانه مشهور است. خلاقیت برآیندی از خیال پردازی، ذوق هنری و اندیشه خلاقانه است که از مرحله خیال پردازی شروع می شود و بعد از تفکر خلاقانه و ذوق هنری و علاقه به تولید ایده و محصول منجر می گردد.

پیام ها و شعارهای محوری سخنرانان نماینده دانشکده های دانشگاه در میزگرد آموزش خلاق و اثربخش

دیدگاه‌های اعضای هیئت علمی شرکت کننده در میزگرد آموزش خلاق و اثربخش

- ۱- بر اساس اسناد بالادستی به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، آموزش خلاق و اثربخش و خلاقیت مورد توجه جدی قرار گرفته است؛ لذا آموزش خلاق و خلاقیت و تفکر خلاقانه ریشه در آموزش و پرورش دارد.
- ۲- تفکر خلاقانه، زیربنای توسعه و پیشرفت جامعه است و در تمامی رشته‌ها و گرایش‌ها ضروری است و بر خلاف آنچه گفته شد، خلاقیت فقط مربوط به حوزه علوم انسانی نیست.
- ۳- فسانه گشت و کهن شد حدیث اسکندر سخن نو آر که نو را حلاوتی است.
- ۴- بروز رسانی سیلابس‌ها بر اساس آموزش خلاق که منتج به تولید ثروت شود ضروری است.
- ۵- ارتباط با جامعه تقویت شود و آموزش بر اساس نیازهای جامعه بومی باشد.
- ۶- ضرورت بسترسازی خلاقیت در دانشگاه و یادگیری خلاقیت در مفاهیم اسلامی، اجتماعی، اخلاقی و حقوقی
- ۷- حمایت دانشگاه از خلاقیت در فضای دانشگاه باید باشد و بروز رسانی روش‌های آموزش
- ۸- دعوت از کارآفرینان، صاحبان صنایع و مدیران شرکت‌ها برای ارائه تجارب مرتبط با موضوع درسی در کلاس‌های درسی می‌تواند مفید باشد.
- ۹- اختصاص ۱۵ تا ۲۰ دقیقه از هر جلسه در کلاس‌های درس به مباحثه آزاد متناسب با نیازهای جامعه مدنظر باشد.
- ۱۰- خلاقیت در کلاس‌های درسی باید در هر سه سطح مبانی، اصول و روش مورد توجه قرار گیرد. ظاهراً آنچه ارائه شد در سطح روش است.
- ۱۱- ضمن تشکر، تنها مشکل تعداد سخنرانان بود. اگر از دانشکده‌های داوطلب تقاضا می‌شد و به ۶ تا ۷ سخنرانی محدود می‌شد بهتر بود.
- ۱۲- بسیاری از این روش‌ها را در تدریس استفاده می‌کنم، اما واقعاً از سوی دانشجویان انگیزه‌ای نیست. با اینکه هر نیمسال نظرسنجی انجام می‌شود و سعی می‌کنیم برای ترم بعد روش‌های تدریس بهبود یابد. اما برخی دانشجویان فقط به دنبال نمره هستند. پیشنهاد می‌کنم برای اثربخشی بهتر ارزیابی نماییم غیر از نمره، چگونه می‌توان انگیزه و مسئولیت‌پذیری بهتری در دانشجویان ایجاد نمود.
- ۱۳- یکی از ابزارهایی نوین آموزش استفاده از ابزار پاورپوینت است. متأسفانه هیچ‌کدام از ارائه‌کنندگان پاورپوینت استاندارد تهیه نکرده بودند. اگر دانشجوی خود این بزرگواران چنین پاورپوینتی ارائه می‌داد به‌شدت نقد می‌شد.
- ۱۴- برای داشتن آموزش اثربخش موارد زیر باید رعایت شود:
 - استفاده از طنز در کلاس (شور و حرارت استاد) در یادگیری بسیار مؤثر است.
 - یادگیری زمانی اثربخش خواهد بود که دانشجو نیاز به مطالب ارائه شده را احساس کند. استاد باید این خلاقیت را داشته باشد که اساس نیاز را در دانشجو ایجاد کند تا یادگیری به‌صورت مؤثرتر اتفاق بیفتد.
 - اگر مفاهیم با تصاویر بیشتر توضیح داده شود بیشتر در ذهن می‌ماند. همچنین، مطالب باید در انتهای کلاس جمع‌بندی شود.
 - فراهم نمودن بستری برای دانشجویان تا استعداد آنها شکوفا شود.
 - در آموزش اثربخش، احترام به دانشجو و رعایت عزت‌نفس دانشجو بسیار تأثیرگذار هست، این احترام باید در رفتار استاد خود را نشان دهد و نه فقط در گفتار وی. وقتی دانشجو در رفتار استاد، دلسوزی، مسئولیت‌پذیری و احترام نسبت به خود را تجربه کند، کلام استاد در وی مؤثر واقع خواهد شد.
- ۱۵- شرکت کنندگان در میزگرد، عمدتاً زمان بندی تعیین شده را رعایت نکردند و این موجب ضایع شدن حق همکاری شد که در انتهای وقتی برای ایراد سخنرانی پیدا نکرد.
- ۱۶- از عزیزان حوزه معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه به‌واسطه برگزاری میزگرد آموزش خلاق و اثربخش و ارائه راهکارها و تجارب دانشکده‌ها کمال تشکر و قدردانی را دارم.

زاهدان – خیابان دانشگاه

دانشگاه سیستان و بلوچستان

سازمان مرکز دانشگاه

ساختمان شهید میر حسینی

تلفن تماس: ۰۵۴۳۱۱۳۶۵۴۴

نمبر: ۰۵۴۳۳۴۴۷۹۰۸